

Perusopetuksen ja yleisen kirjaston yhteistyösopimus

Kunta X

Hyväksytty (Lautakunnat) Päiväys, pykälät

1. Sopimuksen tavoitteet
2. Viestintä ja vastuuhenkilöt
3. Kustannukset
4. Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyömuodot
5. Yhteistyö luokka-asteittain

1. Sopimuksen tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on vakiinnuttaa ja kehittää yhteistyötä perusopetuksen ja kirjaston välillä. Koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: molemmat tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2016 1-20§) että opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja koulu saa tukea opetustehtävässään.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista XX:n kunnassa. Tavoitteena on, että kaikilla perusopetuksen oppilailta on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

2. Viestintä ja vastuuhenkilöt

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto. Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt kouluissa ja kirjastoissa. Käytännössä yhteistyötä toteuttaa kukin opettaja ja kirjaston työntekijä omien vastualueidensa mukaisesti. Toiminta integroidaan mahdollisuuksien mukaan eri aineiden opetukseen. Yhteistyösopimus päivitetään säännöllisesti ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto. Vuosittainen yhteistyö kirjataan myös kirjaston ja koulun vuosisuunnitelmiin. Yhteyshenkilölista pidetään ajantasaisena.

3. Kustannukset

Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat.

Toteuttamiseen tarvittavat resurssit varataan kunnan budjettiin seuraavasti:

Tähän eri vaihtoehdot, mihin on varattava varoja/kukin kunta voi nostaa tähän ne kustannukset, jotka koskevat omaa suunnitelmaa/kuntaa. Kirjastoseuran Nuortenkirjastotyöryhmältä tulossa laskelma mm. kirjavinkkauksen resurssitarpeista.

4. Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyömuodot

(näistä valitaan ne, joita sopimuksen halutaan XX kunnassa koskevan)

Opettajajohtoiset ryhmäkäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita omatoimiselle kirjastokäynnille kirjastoon.

Kirjastokäyntejä on hyvä valmistella etukäteen koulussa ja opettajan on oltava mukana. Erityistarpeista on hyvä ilmoittaa ajoissa etukäteen.

Kunnassa, joissa on kirjastoautotoimintaa, auto palvelee vastaavasti niitä kouluja, jotka kuuluvat kirjastoauton reitille.

Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto tarjoaa ohjattuja kirjastokäyntejä. Käynnit voivat sisältää mm. kirjaston palveluiden esittelyä, vinkkausta, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta tai erilaista työpajatyöskentelyä. Myös muunlaisia ohjattuja käyntejä voidaan yhdessä opettajan kanssa suunnitellen sopia. Mikäli opettaja haluaa ohjatun käynnin, on syytä olla yhteydessä kirjastoon vähintään kaksi viikkoa ennen ajankohtaa.

Kirjastonkäytön opastus

Kirjastosta löytyy monipuolisesti aineistoa ja välineitä tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy yleensä tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin sekä oman kirjastokortin hankkimiseen, mikäli sellaista ei vielä ole.

Tiedonhankinta- ja hallintataitojen tukeminen

Kirjasto tukee kouluja tiedonhallintataitojen opettamisessa. Tiedonhallintataitoja tarvitaan kaikissa oppiaineissa ja tiedonhaunopetus olisi hyvä integroida todellisiin oppimistehtäviin. Sekä kirjastonkäyttöä että tiedonhankintaa opastetaan toiminnallisilla menetelmin joko koulun tai kirjaston tiloissa.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko koulun, luokan tai muun ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortin säännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastosta.

Kirjavinkkaus

Kirjasto tukee peruslukutaidon kehittymistä ja lukuharrastuksen syntymistä ja syvenemistä monin tavoin. Kirjavinkkaus ja aineiston esittely houkuttelevat lukemaan ja herättelevät lukuhaluja. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa joko kirjaston oman henkilöstön voimin, ostopalveluna tai virtuaalisesti. Kirjaston henkilökunta myös kokoaa erilaisia suositus- ja kirjalistoja lapsille ja nuorille.

Koulusarjakirjat

Koulusarjakirjat ovat kirjoja, joita hankitaan ryhmille lainattavaksi useampi kappale samaa nimekettä. Sarjat hankitaan yhteistyössä koulujen kanssa. Koulusarjoja lainataan yleensä yhteisökortilla.

Kirjapaketit

Kirjastot kokoavat lainattavia kirjakasseja/paketteja koululuokkien toivomista aiheista ja teemoista. Käytännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastoista. Kirjaston kautta on myös mahdollisuus tilata maksutta vieraskielistä aineistoa monikielisestä kirjastosta. Monikielisen kirjaston aineisto koostuu kirjoista, musiikista, elokuvista ja aikakauslehdistä.

Lukudiplomit

Lukudiplomit innostavat lapsia lukemaan ja tutustumaan kirjallisuuden eri genreihin. Lukudiplomit tehtävineen laaditaan tai valitaan yhteistyössä opetus- ja kirjastohenkilöstön kanssa.

Kirjailijavierailut

Kirjasto ja koulu voivat järjestää yhdessä ala- tai yläkouluille kirjailijavierailuja. Kirjailijavierailu voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti, jolloin vierailua voivat samalla kertaa seurata usean eri koulun oppilaat. Vierailuun valmistautumisesta sovitaan etukäteen. Oppilaat voivat esimerkiksi haastatella kirjailijaa.

Lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat

Kirjastolla ja kouluilla voi olla erilaisia yhteisiä lukukampanjoita ja hankkeita. Yhteiset kampanjat, hankkeet ja teemapäivät voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia. Niistä tiedotetaan erikseen.

Työpajat

Kirjasto ja koulu voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä erilaisia työpajoja esimerkiksi mediakasvatuksesta, sanataiteesta, sarjakuvasta ja digitaaloista.

Lukemisen tärkeydestä kertominen sekä kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle

Kirjaston henkilökunta jalkautuu vanhempainiltoihin, opettajien Veso-päiviin ja muihin koulun tilaisuuksiin esimerkiksi kertomaan lukemisen tärkeydestä, kirjaston

palveluista ja kullekin ikäryhmälle sopivasta kirjallisuudesta, uutuuksista ja muusta aineistosta. Esiintymisestä on sovittava hyvissä ajoin.

Kirjasto tilana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä jo lainkin puitteissa on oikeus. Yhteyshenkilöt tiedottavat aktiivisesti kirjaston tarjoamista palveluista ja tapahtumista.

Kirjastoauto

Kirjastoauton palvelut tarjotaan kaikille kunnassa sijaitseville kouluille, mikäli koulun läheisyydessä ei ole kiinteää kirjastopistettä. Kirjastoauton henkilökunnan kanssa on etukäteen sovittava mahdollisista tapahtumista ja toiminnoista, kuten teemapäivistä, kirjastonkäytön opastuksesta ja kirjavinkkauksesta

5. Yhteistyö luokka-asteittain

Valitaan allaolevista vähintään kolme yhteistyömuotoa, yksi luokille 0-3, yksi luokille 4-6 sekä yksi yläkoululle. Nämä toteutetaan 100% koko ikäluokan kanssa. Lisäksi koulu sitoutuu vähintään yhteen luokan omatoimiseen kirjastokäyntiin alakoulun aikana. Näiden lisäksi voidaan toteuttaa ylimääräisiä kirjastovierailuja, vinkkausta, työpajoja yms. kulloistenkin resurssien mukaan.

TAVOITTEET 0-3 -LUOKILLE

- Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat itsenäisesti käyttämään.
- Kirjasto pyrkii yhdessä koulun kanssa herättämään ja ylläpitämään positiivista kirjasto- ja lukemisasennetta.
- Oppilaat tutustuvat kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan.
- Oppilaat ottavat tiedonhankinnan ensiaskeleita.

TOTEUTUS

Esiopetus

Kirjastoseikkailu

- tutustutaan kirjallisuuteen, kirjastoon ja sen toimintaan leikinomaisesti ja toiminnallisesti, saadaan materiaalia kotiin vietäväksi, esimerkiksi kirjastokorttihakemus.

1. Luokka

Kirjasto tutuksi koulutulokkaille ohjatulla luokkakäynnillä

- käynnin aikana opitaan perusasioita kirjastosta: lainaus, palautus, neuvon kysyminen, itselle sopivan aineiston löytäminen.
- saadaan kirjastokortti (jos sitä ei vielä ole)

2. Luokka

Kirjavinkkaus

- ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa esitellään joko kirjastossa tai koululuokassa

Ohjattu kirjastokäynti

- tutustutaan syvemmin kirjaston tarjontaan, hyllyjärjestyksen ja aineistoihin
- jaetaan lukukokemuksia
- opetellaan faktan ja fiktion eroja, aakkostamista, kirjan rakennetta
- harjoitellaan kirjojen etsimistä ja käyttöä

Some ja tunnetaidot -teematunti

- opetellaan kirjallisuuslähtöisesti ja toiminnallisesti tunnetaitoja, somekäyttämistä ja sen vaikutuksia
- opetellaan lähdekritiikin alkeita

3. Luokka

Kirjailijavierailu

- lastenkirjailija vierailee kouluilla
- toteutus yhteistyössä koulujen ja mahdollisesti alueen muiden kirjastojen kanssa
- vierailuun valmistaudutaan koululla tutustumalla kirjailijan teoksiin, miettimällä kysymyksiä

Ohjattu kirjastokäynti

- kirjaston osastot, hyllyjärjestys, lainaaminen, palauttaminen, laitteet tutuksi, tai edellä mainittujen asioiden kertaus
- aakkostus ja luokitusjärjestelmään liittyviä harjoituksia, tietovisa
- voidaan toteuttaa myös esim. pakopelinä

Kirjavinkkaus

- ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa esitellään joko kirjastossa tai koululuokassa

TAVOITTEET 4-6-LUOKILLE

- Kirjasto ja koulu pyrkivät yhdessä tukemaan ja syventämään oppilaiden lukuharrastusta sekä ylläpitämään kirjastomyönteistä asennetta.
- Oppilaiden tiedonhallinnan taitoja syvennetään; tutustutaan tiedonhaun prosessiin ja opetellaan lähdekritiikkiä.
- Oppilaat tutustuvat kirjaston verkkopalvelujen käyttöön.

TOTEUTUS

Tiedonhallinnan teematunti

- opitaan verkkokirjaston käytön perusteet
- päivitetään kirjastokorttiasiat
- tutustutaan aineistoihin ja tiloihin sekä palveluihin

Lukukokemuksen syventäminen, esim. kirjadraaman, pakopelin tai mysteerin keinoin

- luokassa luetaan sama teos (luokkasarjoja saatavilla) tai luokka jaetaan pienempiin osiin ja ryhmät tutustuvat samaan teokseen, josta tehdään yhdessä video, pienoisnäytelmä, digitarina tms.
- kirjojen valinnassa apuna kirjaston kirjavinkkari, mahdollisuuksien mukaan työpajat voidaan toteuttaa kirjastossa yhdessä kirjastohenkilöstön kanssa.

Kirjavinkkaus

- vinkataan ikä- ja osaamistasoon sopivaa aineistoa tai oppilaat tekevät itse kirjavinkkauksia esim. kummiluokille; kaverikirjavinkkausta tai yhdessä tehtyjä vinkkausvideoita

Mediakasvatuksen teematunti

- vuorovaikutteisin menetelmin opetellaan tiedonhallinnan taitoja, lähdekritiikkiä, ikärajoja ja kuvien käyttöä sekä nettikäyttötymisen perusasioita

TAVOITTEET 7.-9 -LUOKILLE

- Oppilas osaa käyttää itsenäisesti kirjastopalveluja, etsiä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä etsiä tietoa ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä omaan tiedontarpeeseensa.

- Oppilas hallitsee lähteiden merkitsemisen ja tunnistaa erilaisia tietoturvaan liittyviä seikkoja sekä osaa arvioida kriittisesti tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
- Kirjasto ja koulu tukevat ja monipuolistavat yhdessä oppilaiden lukuharrastusta, oppilaat oppivat tarkastelemaan ja tulkitsemaan kirjallisia tekstejä ja tutustuvat kaunokirjallisuuden genreihin.
- Toiminnassa on tärkeää vuorovaikutteisuus, osallisuus ja elämyksellisyys sekä aito läsnäolo ja kuunteleminen.

TOTEUTUS

Tiedonhallinnan teematunti

- kirjastossa asioimisen ja toimimisen kertaus
- e-aineiston esittely, kirjaston luokitusjärjestelmä
- lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointi
- tutustutaan erilaisiin tietokantoihin ja tiedonhaun tekniikoihin.

Kirjavinkkaus

- Kirjavinkkaus integroidaan jonkin aineen opetukseen, esimerkiksi äidinkielen kaunokirjallisuuden genret -opetukseen. Vinkkaus liittyy myös koulutehtävien tekemiseen.
- Vinkkaus on vuorovaikutteista ja lukukokemusten jakamisella sekä kirjallisuuskeskustelulla on siinä merkittävä rooli.

Näyttelyn, projektin tai tapahtuman toteuttaminen

- Oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat toiminnan yhdessä kirjaston kanssa.
- Projekti toteutetaan yhteistyössä aineenopettajien kanssa.

Elämykselliset tuokiot

- Media- ja kirjallisuuskasvatusta työpajan avulla, esim. sanataide, sarjakuva, vastamainos, mediakasvatuspakopeli.